Міжнародний досвід розвитку цифрової криміналістики для судово-експертної діяльності

Катерина Латиш
кандидатка юридичних наук, доцентка, асистентка кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого МОН України, м. Харків, Україна; докторантка MSCA4Ukraine програми Вільнюського університету, м. Вільнюс, Литовська Республіка, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9110-116X, e-mail: kateryna.latysh@tf.vu.lt

Аналіз міжнародного досвіду демонструє активну співпрацю державного сектору з університетами та приватними компаніями для розроблення нових технологій і методів у цифровій криміналістиці. Таке партнерство дає змогу швидше впроваджувати інновації, підтримувати постійний обмін інноваціями та сприяють цифровізації інфраструктури судово-експертної діяльності.

Ключові слова: *штучний інтелект; міжнародно-правова співпраця.*

International Experience in Developing Digital Forensics for Forensic Activity Purposes

Kateryna Latysh

Analysis of international experience shows the engaged partnership of the public sector with universities and private companies to develop new technologies and methods in digital forensics. Such partnerships enable to implement innovations faster, support the constant exchange of innovations and contribute to the digitalization of forensic activity infrastructure.

Keywords: *artificial intelligence; international legal cooperation.*

Цифрові технології дійсно істотно впливають на модернізацію досудового розслідування та судово-експертної діяльності, потребуючи постійної адаптації до нових технологічних змін. Збройний напад на Україну посилив необхідність у цифрових рішеннях та оновленні технологій для підвищення ефективності процесів розслідування й експертного дослідження.

В умовах обмеженості фінансових, людських та інших ресурсів це стає непосильним завданням без можливості взаємодії з національними й іноземними партнерами. Важливим напрямом також є безпосереднє залучення технологій штучного інтелекту (далі — *ШІ*), оскільки в деяких сферах сьогодні методи ШІ перевершують ефективність спеціаліста (у кількісному, але не якісному еквіваленті), зокрема, у роботі зі значними масивами інформації, під час розпізнавання мови й зображень [1].

Наприклад, це можна порівняти з проблемою перевірки всіх можливих з'єднань між 40 мільярдами *IP*-адрес у світі, щоб знайти підозрілі або злочинні дії в інтернеті [2]. До того ж ШІ можна застосовувати в судово-експертній діяльності з метою інформаційно-аналітичного й довідкового забезпечення діяльності судових експертів (наприклад, «Платформа» Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз) [3, с. 15]; створення спеціалізованих інформаційних інтелектуальних інформаційних освітніх систем.

Наочним прикладом такої консолідації є досвід Швеції, де у професійну мережу «Цифрової криміналістики Швеції» [4] об'єдналися державні та приватні суб'єкти у сфері криміналістики, включно з правоохоронними органами, науковими установами, експертами приватного сектору й державними органами, для покращення практики та розвитку можливостей цифрової криміналістики у Швеції. Мережа має на меті стати національним ресурсом передового досвіду та сприяти співпраці, обміну знаннями й удосконаленню методологій та інструментів, якими послуговуються для розслідування кіберзлочинів, збору й аналізу цифрових доказів.

Створення такого національного центру передового досвіду в галузі цифрової криміналістики, спроможного діяти у швидкозмінному глобальному контексті, здатне не лише об'єднати ключових експертів у цій галузі, а й слугувати певною промоцією здійснюваної судово-експертної діяльності на міжнародній арені. Особливо зважаючи на те, що досвід в контексті відповідей на виклики, пов'язані з розслідуваннями в умовах війни, є надзвичайно цінним у зв'язку з його унікальністю.

Водночас, як зазначено вище, таку консолідацію не слід обмежувати ані формою власності (державна, приватна), ані географією (національні, міжнародні), ані організаційно-правовою формою (індивідуальні, колективні) тощо, оскільки кожен із цих суб'єктів може зробити неоціненний внесок у спільну справу, який складно передбачити з огляду на швидкоплинність цифрових технологій.

До того ж проаналізована міжнародна практика також підтверджує цю тезу, коли до формування стандартів долучаються абсолютно всі без винятку суб'єкти, які мають необхідні спеціальні знання в галузі цифрових технологій. Така консолідація дає змогу швидко реагувати на зміни, адже сучасна злочинність і злочинці стають все більш досвідченими та вправними в цифровому плані. Це допоможе знаходити відповідні рішення.

У деяких країнах запроваджено Стратегію цифрової криміналістики (англ. *National Digital Forensic Science Strategy*, липень 2020 р., Велика Британія), у якій зазначено такі три основні виклики: обсяг, складність і легітимність, а також докладно описано такі проблеми, як недостатня кількість служб підтримки, нестабільність комерційних ринків і складнощі з набором персоналу. Для подолання цих викликів згадана стратегія

пропонує трансформувати цифрову криміналістику шляхом стандартизації, удосконалення централізованих досліджень і розробок та підвищення кваліфікації кадрів. У ній наголошено на співпраці з комерційними й академічними партнерами, а також на зміцненні довіри громадськості шляхом приведення діяльності відповідно до етичних і правових стандартів. Метою є створення інтегрованої, гнучкої та перспективної цифрової системи судової експертизи, яка ефективно обслуговує систему кримінального правосуддя від місця злочину до зали суду [5].

Для збереження суспільної довіри до цифрової криміналістики розробляють етичні стандарти й нормативні документи, які регулюють використання цифрових даних. Наприклад, у країнах Європейського Союзу важливу роль відіграє Загальний регламент про захист даних (англ. *General Data Protection Regulation*, *GDPR*), що забезпечує баланс між захистом прав людини й ефективністю розслідувань.

Отже, у різних країнах активно послуговуються хмарними сервісами й автоматизацією процесів для зберігання та аналізу цифрових даних. Це дає змогу прискорити опрацювання значних обсягів інформації. Застосування ШІ допомагає експертам у розпізнаванні зображень, аналізі мовлення та пошуку закономірностей.

Перелік джерел посилання

1. Roser M. The Brief History of Artificial Intelligence: The World Has Changed Fast — What Might Be Next? / Singularityhub. Dec 29, 2022. URL: https://singularityhub.com/2022/12/29/the-brief-history-of-artificial-intelligence-the-world-has-changed-fast-what-might-be-next/ (дата звернення: 24.09.2024).
2. Klasén L., Fock N., Forchheimer R. The invisible evidence: Digital forensics as key to solving crimes in the digital age. *Forensic Science International.* 2024. Vol. 362. Art. 112133. DOI: 10.1016/j.forsciint.2024.112133 (дата звернення: 24.09.2024).
3. Кішко Д. Цифровізація судово-експертної діяльності в умовах війни як шлях забезпечення безперервної роботи експертних установ. *Досвід і проблеми судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану в Україні* : мат-ли Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів — Київ — Одеса; 28.09.2023). Львів, 2023. С. 15—16. URL: http://ndekc.lviv.ua/pdf/a05122023.pdf (дата звернення: 24.09.2024).
4. Digital Forensics Sweden / DF. URL: https://www.digital-forensics.se (дата звернення: 24.09.2024).
5. Digital Forensic Science Strategy. July 2020. 35 p. URL: https://www.npcc.police.uk/SysSiteAssets/media/downloads/publications/publications-log/2020/national-digital-forensic-science-strategy.pdf (дата звернення: 24.09.2024).

Подяка: *Катерина Латиш отримала фінансування в межах проєкту MSCA4Ukraine, фінансованого Європейським Союзом.*